

امنیت آب

در حقوق بین الملل

تألیف:

دکتر مهراز رشیدی

دکتری حقوق بین الملل - مدرس دانشگاه

با دیباچه

دکتر مصطفی فضائی

دانشیار دانشکده حقوق دانشگاه قم

دکتر علی مشهدی

دانشیار دانشکده حقوق دانشگاه قم

مجمع علمی و فرهنگی مجد

سرشناسه	: رشیدی، مهناز،
عنوان و نام پدیدآور	: امنیت آب در حقوق بین الملل / تالیف مهناز رشیدی؛ با دیباچه مصطفی فضائلی، علی مشهدی.
مشخصات نشر	: تهران: مجد، ۱۳۹۹.
مشخصات ظاهری	: ۳۱۸ ص.
شابک	: ۹۷۸-۶۲۲-۲۲۵-۴۴۱-۴
وضعیت فهرست نویسی	: فیبا
یادداشت	: کتابنامه.
موضوع	: حقوق آب (حقوق بین المللی)
موضوع	: Water rights (International law)
شناسه افزوده	: فضائلی، مصطفی، مقدمه نویس
شناسه افزوده	: مشهدی، علی، مقدمه نویس
رده بندی کنگره	: K۳۴۹۶
رده بندی دیسی	: ۳۴۱/۴۴
شماره کتابشناسی	: ۶۲۲۹۳۴۳

هرگونه تکثیر رسمی یا غیر رسمی از کتب بدون اجازه پدیدآورنده یا ناشر، خلاف قانون، شرع و اخلاق است.
موارد صحیف را به دفتر مرکزی «مجد» گزارش فرمایید.

امنیت آب در حقوق بین الملل

تألیف: دکتر مهناز رشیدی

انتشارات مجد

چاپ اول: ۱۳۹۹ تعداد: ۵۰۰ نسخه

حق چاپ محفوظ و «م» است.

شابک: ۹۷۸-۶۲۲-۲۲۵-۴۴۱-۴
SD 978-622-225-441-4

دفتر مرکزی مجد:

تهران، میدان انقلاب، تقاطع خیابان منیری جاوید و شهدای اندامری، پلاک ۵۷

تلفن و دورنگار: ۶۶۴۹۵۰۳۴ - ۶۶۴۱۲۰۷۸ - ۶۶۴۳۸۶

فروشگاه: تقاطع خیابان منیری جاوید و شهدای ژاندارمری، پلاک ۵۹

تلفن: ۶۶۴۸۶۸۷۴ - ۶۶۴۰۹۴۲۲

www.majdpub.ir

E- mail: info@majdlaw.com

کانال رسمی انتشارات مجد در تلگرام: @majdlaw

فهرست مطالب

۱۳	دیباچه دکتر مصطفی فضائلی
۱۷	دیباچه دکتر علی مشهدی
۱۹	پیشگفتار
۲۳	فصل اول: مفاهیم، پیشینه و مبانی نظری امنیت آب
۲۳	مبحث اول: مفاهیم
۲۴	گفتار اول: صلاح و امنیت بین المللی و تحول مفهومی آن
۲۴	بند اول: صلاح
۲۵	بند دوم: امنیت
۳۱	گفتار دوم: آب شیرین
۳۱	بند اول: منابع آب بین المللی
۳۲	الف: رودخانه های بین المللی
۳۴	ب: دریاچه های بین المللی
۳۴	ج: سفره های آبی زیرزمینی بین المللی
۳۵	د: یخچال ها
۳۶	بند دوم: حوضه آبریز رودخانه
۳۷	بند سوم: حقوق منابع بین المللی آب
۳۷	گفتار سوم: امنیت آب
۳۷	بند اول: تعریف امنیت آب
۳۹	بند دوم: ابعاد امنیت آب
۳۹	الف: از منظر موضوع
۴۲	ب: از منظر بازیگران تحت شمول
۴۳	بند سوم: سایر مفاهیم مشابه و تفاوت آنها با امنیت آب
۴۳	الف- کم آبی
۴۴	ب- تنش آبی
۴۴	ج- خطر آبی
۴۵	د- بحران آب
۴۶	مبحث دوم: پیشینه امنیت آب
۴۶	گفتار اول: پیشینه امنیت آب در مفهوم عام
۴۷	بند اول: پیش از جنگ جهانی دوم
۴۹	بند دوم: از جنگ جهانی دوم تا کنفرانس استکهلم
۵۱	بند سوم: از کنفرانس استکهلم تا کنون

- ۵۶ گفتار دوم: پیشینه امنیت آب در مفهوم خاص
- ۵۸ مبحث سوم: مبانی نظری امنیت آب
- ۵۹ گفتار اول: ارتباط آب و امنیت در مکاتب مختلف روابط بین الملل
- ۵۹ بند اول: آب و امنیت در مکتب رئالیسم
- ۶۰ بند دوم: آب و امنیت در مکتب لیبرالیسم
- ۶۲ بند سوم: آب و امنیت در مکتب انتقادی
- ۶۴ بند چهارم: آب و امنیت در مکتب کپنهاگ
- ۶۵ گفتار دوم: ارتباط آب و امنیت در دیدگاه اندیشمندان
- ۶۵ بند اول: کارل ویثفولگ
- ۶۶ بند دوم: پیتر اچ. گلیک
- ۶۸ بند سوم: آرون پی. الیانس
- ۶۸ بند چهارم: همر دیکسون
- ۶۹ بند پنجم: سارتین اومالی
- ۷۰ گفتار سوم: ارتباط آب و امنیت در اسناد بین المللی
- ۷۴ گفتار چهارم: مهم ترین اسناد بین المللی مربوط به امنیت آب در عرصه بین الملل
- ۷۴ بند اول: بحران کودا
- ۷۵ بند دوم: افزایش بودجه آب
- ۷۷ بند سوم: کمبود دسترسی خرد آب
- ۸۰ بند چهارم: رقابت دولت ها بر منابع آبی و ضعف چارچوب همکاری
- ۸۱ بند پنجم: بلایای آبی
- ۸۳ بند ششم: تعارضات مسلحانه
- ۸۷ فصل دوم: امنیت دستیابی به آب در حقوق بین الملل
- ۸۸ مبحث اول: مدیریت کمی منابع آبی بین المللی و ارتباط آن با امنیت آب
- ۸۹ گفتار اول: انواع مختلف استفاده ها از منابع آبی بین المللی
- ۸۹ بند اول: منابع آبی بین المللی و مرزبندی
- ۹۰ بند دوم: منابع آبی بین المللی و کشتیرانی
- ۹۰ بند سوم: منابع آبی بین المللی و استفاده های غیر کشتیرانی
- ۹۲ گفتار دوم: سیر تحول تاریخی قواعد حاکم بر مدیریت کمی منابع آبی بین المللی
- ۹۳ گفتار سوم: دکرین های حقوقی ناظر بر مدیریت کمی منابع آبی بین المللی
- ۹۴ بند اول: حاکمیت مطلق سرزمینی
- ۹۶ بند دوم: تمامیت مطلق سرزمینی
- ۹۶ بند سوم: حاکمیت محدود سرزمینی
- ۹۷ بند چهارم: اجتماع منافع
- ۹۹ گفتار چهارم: اصول حقوقی بین الملل حاکم بر مدیریت کمی منابع آبی بین المللی

بند اول: اصل استفاده معقول و منصفانه	۹۹
بند دوم: اصل همکاری و تعهدات وابسته به آن	۱۰۰
گفتار پنجم: توسعه منابع آبی	۱۰۴
مبحث دوم: مدیریت کیفی منابع آبی بین المللی و رابطه آن با امنیت آب	۱۰۵
گفتار اول: مفهوم «آلودگی آب» و انواع آن	۱۰۶
گفتار دوم: سیر تحول تاریخی قواعد حاکم بر مدیریت کیفی منابع آبی بین المللی	۱۰۹
گفتار سوم: اصول حقوقی بین الملل حاکم بر مدیریت کیفی منابع آبی بین المللی	۱۰۹
بند اول: اصل استفاده غیر زیانبار از سرزمین	۱۱۱
بند دوم: اصل پیشگیری	۱۱۲
بند سوم: اصل احتیاط	۱۱۳
بند چهارم: اصل ارزیابی اثر زیست محیطی	۱۱۴
بند پنجم: اصل مدیریت مشترک اما متفاوت	۱۱۷
بند ششم: اصل پرداخت تسطی اوده ساز	۱۱۸
بند هفتم: اصل کارد	۱۱۹
مبحث سوم: مدیریت بلایا و رابطه آن با امنیت آب	۱۲۰
گفتار اول: مفهوم «بلایا»	۱۲۱
گفتار دوم: مبانی ارتباط امنیت آب و بلایا	۱۲۳
بند اول: آب، منشأ ایجاد بلایا	۱۲۳
بند دوم: نا امنی آبی به عنوان یک بلا	۱۲۴
بند سوم: بلایای طبیعی، مانع و تهدیدی بر امنیت آب	۱۲۴
گفتار سوم: تعهدات بازیگران بین المللی نسبت به مدیریت بلایا	۱۲۶
بند اول: پیش از وقوع بلایا	۱۲۶
بند دوم: در حین وقوع بلایا	۱۳۲
بند سوم: پس از وقوع بلایا	۱۳۸
مبحث چهارم: حفظ منابع آبی برای نسلهای آینده در پرتوی توسعه پایدار و رابطه آن با امنیت آب	۱۴۱
گفتار اول: مفهوم توسعه پایدار و سیر تحول آن	۱۴۲
گفتار دوم: مبانی ارتباط امنیت آب و توسعه پایدار	۱۴۴
گفتار سوم: تعهدات بازیگران بین المللی نسبت به توسعه پایدار	۱۴۵
بند اول: ماهیت الزام آور توسعه پایدار	۱۴۵
بند دوم: تعهد بازیگران بین المللی نسبت به توسعه پایدار در پرتوی اصول	
حقوق بین الملل منابع آبی فرامرزی	۱۴۹
الف- اصل استفاده معقول و منصفانه	۱۵۰
ب- اصل منع آسیب مهم فرامرزی	۱۵۲

- ج- اصل همکاری ۱۵۲
- د- اصل حمایت از محیط زیست آبی ۱۵۴
- بند سوم: تعهد بازیگران بین المللی نسبت به توسعه پایدار در پرتوی حقوق بین الملل محیط زیست ۱۵۵
- الف- حق بر محیط زیست سالم ۱۵۵
- ب- اصل حاکمیت محدود بر منابع طبیعی ۱۵۶
- ج- اصل پیشگیری ۱۵۶
- د- اصل احتیاط ۱۵۷
- ه- اصل مسئولیت مشترک اما متفاوت ۱۵۷
- و- اصل مشارکت عموم ۱۵۸
- فصل سوم: امنیت دسترسی به آب در حقوق بین الملل** ۱۶۱
- مبحث اول: نسبت دسترسی افراد به آب در پرتوی حق بر آب** ۱۶۲
- گفتار اول: مفهومی از حق بر آب ۱۶۲
- گفتار دوم: سیر تحول تاریخی شناسایی حق بر آب ۱۶۵
- گفتار سوم: منابع ملی حق بر آب در نظام بین المللی حقوق بشر ۱۶۷
- بند اول: معاهدات حقوق بشری ۱۶۷
- الف- معاهدات حقوق بشری جهانی ۱۶۸
- ب- معاهدات حقوق بشری منطقه ای ۱۷۰
- بند دوم: عرف بین المللی ۱۷۲
- الف- اسناد غیرالزام آور ۱۷۳
- ب- رویه قضایی بین المللی ۱۷۴
- ج- اصول کلی حقوقی ۱۷۶
- گفتار چهارم: تعهدات بازیگران بین المللی نسبت به حق بر آب ۱۷۷
- بند اول: تعهد دولت های حاکم نسبت به حق بر آب ۱۷۹
- الف- تعهد به احترام ۱۸۰
- ب- تعهد به صیانت ۱۸۰
- ج- تعهد به تحقق ۱۸۱
- بند دوم: تعهد سایر دولت ها نسبت به حق بر آب ۱۸۱
- الف- تعهدات فراسرزمینی ۱۸۲
- ب- تعهدات بین المللی ۱۸۴
- بند سوم: تعهد سازمان های بین المللی دولتی و غیردولتی نسبت به حق بر آب ۱۸۴
- بند چهارم: تعهد اشخاص حقوقی خصوصی نسبت به حق بر آب ۱۸۶
- بند پنجم: تعهد اشخاص حقیقی خصوصی نسبت به حق بر آب ۱۸۷
- مبحث دوم: امنیت دسترسی دولت ها به آب در پرتوی اصل استفاده معقول و منصفانه** ۱۸۹

گفتار اول: مفهوم اصل استفاده معقول و منصفانه	۱۸۹
گفتار دوم: ارتباط اصل استفاده معقول و منصفانه و اصل منع ایراد آسیب مهم	۱۹۳
گفتار سوم: سیر تحول تاریخی شناسایی اصل استفاده معقول و منصفانه	۱۹۷
گفتار چهارم: معیارهای تعیین معقول و منصفانه بودن استفاده ها از آبراه های بین المللی	۱۹۸
گفتار پنجم: منابع مبین اصل استفاده معقول و منصفانه	۲۰۰
بند اول: معاهدات بین المللی	۲۰۱
الف- معاهدات بین المللی چند جانبه	۲۰۱
ب- معاهدات بین المللی دوجانبه	۲۰۴
بند دوم: عرف بین المللی	۲۰۷
الف- اسناد غیر الزام آور	۲۰۷
ب- رویه قضایی بین المللی	۲۰۹
ج- اصل کلی حقوقی	۲۱۲
گفتار ششم: تعمیم یافته های بین المللی نسبت به اصل استفاده معقول و منصفانه	۲۱۳
فصل چهارم: مدیریت تعارضات بین المللی	۲۱۵
مبحث اول: مدیریت تعارضات آبی بین المللی	۲۱۶
گفتار اول: حل و فصل مسالمت آمیز اختلافات آبی	۲۱۷
بند اول: روش های حل و فصل مسالمت آمیز اختلافات آبی میان دولت ها	۲۱۹
بند دوم: روش های حل و فصل مسالمت آمیز اختلافات آبی میان دولت ها و اشخاص غیردولتی	۲۲۴
گفتار دوم: اصل استفاده معقول و منصفانه	۲۳۰
گفتار سوم: اصل همکاری	۲۳۲
مبحث دوم: مدیریت تعارضات آبی در حین مخاصمات مسطحه	۲۳۴
گفتار اول: حمایت از آب در قواعد حقوق بین الملل بشردوستانه	۲۳۵
بند اول: حمایت از آب در مقابل استفاده از آن به عنوان سلاح و ابزار جنگی	۲۳۶
الف- ممنوعیت مسموم کردن آنها	۲۳۶
ب- ممنوعیت بازداشتن افراد از دسترسی به آب	۲۳۷
ج- ممنوعیت استفاده از آب به عنوان تکنیک تغییردهنده محیط زیست	۲۴۰
بند دوم: حمایت از آب در مقابل استفاده از آن به عنوان هدف	۲۴۱
الف- ممنوعیت حمله به تأسیسات آبی	۲۴۱
ب- ممنوعیت آسیب به آب به عنوان عنصر محیط زیست	۲۴۳
ج- ممنوعیت تخریب و غارت اموال عمومی و خصوصی	۲۴۴
گفتار دوم: حمایت از آب در سایر قواعد حقوق بین الملل	۲۴۵
بند اول: قواعد حقوق بین الملل بشر	۲۴۶

بند دوم: قواعد حقوق بین الملل محیط زیست.....	۲۴۷
بند سوم: قواعد حقوق بین الملل منابع آبی فرامرزی.....	۲۴۸
گفتار سوم: مهمترین چالش های مربوط به حفاظت از آب در مخاصمات مسلحانه.....	۲۴۹
بند دوم: عدم ممنوعیت کنترل تأسیسات آبی حاوی نیروهای خطرناک.....	۲۴۹
بند دوم: کاربرد دوگانه منابع و تأسیسات آبی.....	۲۵۰
بند سوم: ارتکاب اعمال تروریستی آبی در زمان مخاصمات مسلحانه.....	۲۵۱
مبحث سوم: مدیریت تعارضات آبی پس از مخاصمات مسلحانه.....	۲۵۴
گفتار اول: تعهد به بازسازی و ترمیم منابع آبی در مرحله پس از مخاصمات	
مسلحانه.....	۲۵۴
بند اول: کمک انسان دوستانه در راستای بازسازی و ترمیم منابع آبی.....	۲۵۵
بند دوم: همکاری های زیست محیطی در راستای بازسازی و ترمیم منابع آبی.....	۲۵۷
بند سوم: تعهد به پاکسازی بقایای سلاح ها در راستای بازسازی و ترمیم منابع	
آبی.....	۲۶۰
گفتار دوم: تعهد به پاکسازی ناقضان قواعد حقوقی در مرحله پس از مخاصمات	
مسلحانه.....	۲۶۲
بند اول: مسئولیت بین المللی ناقضان قواعد مرتبط به آب در مرحله پس از	
مخاصمات مسلحانه.....	۲۶۲
الف- مسئولیت بین المللی دولت ها.....	۲۶۲
ب- مسئولیت بین المللی کسرها.....	۲۶۴
بند دوم: سازوکارهای طرح مسئولیت بین المللی و جبران صدمات وارده در	
مرحله پس از جنگ.....	۲۶۷
الف- دیوان های بین المللی کیفری.....	۲۶۷
ب- سازوکارهای نظارتی بر حقوق بشر.....	۲۶۹
نتیجه گیری.....	۲۷۵
پیوست ها.....	۲۸۱
منابع و مأخذ.....	۲۸۵

دیباجه دکتر مصطفی فضائلی

وجعلنا من الماء كل شيء حيّ
و هر چیز زنده‌ای را از آب پدید آوردیم
انبیاء ۳۰

آب، امنیت، ترقی، رفاه، سلامت، درنگ در مفهوم این سه واژه، چه نسبت و رابطه‌ای را بین آن‌ها به ذهن می‌سازد؟ توجه به ماهیت، اهمیت و نقش هر یک از این عناصر سه‌گانه در زندگی جامعه بشری می‌تواند پاسخ این پرسش را روشن سازد. آب مهم‌ترین عنصر حیات این جهان، عامل اصلی بقا و سلامت و کانون شکل‌گیری تمدن‌های بشری است. امنیت نیز همواره نیاز حیات، بقا و سلامتی بشری است به گونه‌ای که بدون آن زندگی آدمیان پیوسته در معرض تهدید و نابودی قرار خواهد داشت. از آنجا که یکی از عوامل اصلی بروز ناامنی در جوامع بشری تارض و تعارض بر سر دستیابی و دسترسی به منابع حیاتی، به ویژه در موارد کمبود یا کمیابی این منابع است، امنیت با آب به عنوان مهم‌ترین عنصر حیات که اتفاقاً با کمبود فزاینده روبرو است، گری می‌خورد. اما، حقوق بین‌الملل که به مثابه نهاد نظم بین‌المللی مبتنی بر عدالت، امنیت اصلی و اولیه‌اش تامین صلح و امنیت برای جامعه بین‌المللی از رهگذر ایجاد و تدوین یک نظام مناسب زیست‌محیطی آرام و فارغ از تنش و منازعه با حفظ شأن و کرامت افراد بشر است، لاجرم پایش به موضوع تامین دسترسی مطمئن، متعادل و متوازن افراد و دولت‌ها به منبع حیاتی آب شیرین باز می‌شود. کمبود یا محدودیت منابع قابل دسترس این ماده می‌تواند زمینه بروز تعارضات و تراحمات میان افراد و جمعیت‌های بشری را فراهم آورده و ادامه حیات یا کیفیت حیات آنان را با چالش جدی مواجه سازد.

محدودیت منابع آب شیرین در این کره خاکی واقعیتی است مسلم که بالقوه چالش‌هایی را در زندگی سبب می‌گردد و هنگامی که عواملی مانند کاهش نزولات آسمانی در نتیجه تغییرات آب و هوایی، کاهش حوزه‌های آب شیرین، تخریب و آلوده سازی منابع موجود آبی، دامنه دستیابی به آب شیرین را با محدودیت مواجه ساخته و از

سوی دیگر افزایش فزاینده تقاضا به سبب فزونی یافتن جمعیت، تنوع و تکثر مصارف صنعتی و کشاورزی و برخی الگوهای نامتناسب زیستی، پی‌آمدهای بسیار زیانبار و ناگواری را در جوامع انسانی و محیط زیست پدید می‌آورد و به ضمیمه‌ی توزیع نامتوازن جغرافیایی منابع آب شیرین، زمینه بروز تعارضات و ناامنی را افزایش داده و تشدید می‌کند.

منطقه غرب آسیا و شمال آفریقا از مناطق کم‌برخورگاری است که با محدودیت منابع آب قابل دسترس دست به گریبان است و این واقعیت زمینه تنش‌ها و تعارضات ملی و فراملی را فراهم کرده که خود به دغدغه‌ای مهم برای مردمان این سرزمین‌ها و بلکه جامعه بین‌المللی بدل شده است. ایران عزیز نیز در این کانون واقع شده است و همواره نگران تأمین منابع کافی آب شیرین برای مصارف گوناگون کشاورزی، صنعتی، خانگی و غیر آن است. در این میان وجود برخی منابع آبی مشترک میان کشورهای همسایه چالش رقابت و بلکه تعارض و تراحم بر سر میزان بهره‌برداری از این منابع را سبب گردیده است، ضمن این‌که عارضه‌ی مانند آلودگی منابع آب در نتیجه ورود پسماندهای صنعتی، نفوذ فاضلاب‌های شهری و بیمارستانی و غیر آن، خود به معضل مهمی در این زمینه بدل شده است.

به هر تقدیر، بشر امروزی با گرای جدی نسبت به دسترسی به آب کافی و سالم برای ادامه حیات خود مواجه شده و سعی اساسی ناامنی شدید در این زمینه به او دست داده است. این وضعیت در مواردی به بروز تنش‌هایی در سطح داخلی و منازعاتی در سطح منطقه‌ای منجر شده است. در نتیجه، امروزه بسیاری از مردم بقای زندگی خود یا دست کم سلامت و بهداشت خود را در معرض خطر و تهدید ببینند و این به معنای محرومیت از امنیت انسانی است که به مثابه حقی مسلم و حیاتی برای بشر امروزی شناخته شده است. امنیت انسانی مقوله‌ای است که در نتیجه تحول در مفهوم امنیت پدید آمده است. مفهوم امنیت در ارتباط متقابل با تهدید تعریف می‌شود و به معنای نبود خطر و تهدید و برخورداری از زندگی بدون تشویش و نگرانی و مصون از خطر و تهدید است که در حوزه‌های گوناگون حیات بشری مصداق می‌یابد.

در حالی که نظام وستفالیایی امنیت را معطوف به دولت ادراک و تعریف می‌کرد و مقصود از آن را مصونیت دولت در برابر تهدید نسبت به منافع ملی، تمامت ارضی و استقلال می‌دانست، مفهوم امنیت انسانی بر حفاظت از افراد به عنوان هدف اصلی امنیت تأکید دارد. در این نظریه، نوع تهدیدات صرفاً نظامی نیست؛ به علاوه، تهدیدات تنها برآمده از دولت‌ها نیستند بلکه این رویکرد، گاهی تهدید را از جانب خود دولت و گاه خارج از آن، مثلاً برآمده از عوامل طبیعی و زیست‌محیطی می‌داند. در این رویکرد انسان و

جوامع انسانی فارغ از دولت‌های حاکم و جامعه بین‌المللی، هدف اصلی امنیت قرار می‌گیرند که باید از خطرات و تهدیدات مصون نگاه داشته شوند.

رویکرد امنیت انسانی به تدریج در محافل و نهادهای سیاسی و بین‌المللی نیز مورد تأکید قرار گرفت و طی بیش از دو دهه‌ی اخیر شماری اسناد بین‌المللی را به خود اختصاص داده و ارگان‌های فرعی ویژه‌ای در این راستا پدید آمده که سبب تولید و تقویت ادبیات حقوقی بین‌المللی در باره امنیت انسانی شده است. قطعنامه ۶۶/۲۹۰ مجمع عمومی (۱۰ سپتامبر ۲۰۱۲)، که نقطه عطفی در این زمینه محسوب می‌شود، حکایت از آن دارد که دولت‌ها با رفاقت، سام پذیرفته‌اند که رویکرد امنیت انسانی به آن‌ها کمک خواهد کرد تا به شناسایی حائس‌های گسترده و فزاینده در زمینه‌ی بقا، معیشت و کرامت مردمان خود نائل آمده و به علاج آن میانزرت ورزند تا از رهگذر تأمین امنیت آحاد بشر، زمینه حفظ امنیت ملی و بین‌المللی نیز تقویت گردد. بر این اساس، برخورداری افراد از حق زندگی توأم با آزادی و کرامت، آزادی از ترس و نیاز و داشتن فرصتی برابر برای بهره‌مندی از همه حقوق و توسعه کامل توانایی‌های انسانی مفهوم امنیت انسانی را شکل می‌دهد که دولت‌ها در قلمروهای ملی مسئول اصلی تأمین آن بوده و جامعه بین‌المللی در این راستا نقشی تکمیلی بر عهده دارد.

آزادی از ترس و نیاز مستلزم تسهیل برقراری امنیتی است که اشخاص را قادر می‌سازد تا فارغ از دغدغه و نگرانی نسبت به تأمین نیازمندی‌ها و ضروریات حیات انسانی خود با اطمینان خاطر و در آرامش زندگی کنند. همان‌گونه که گفته آمد، آب از اساسی‌ترین نیازهای بشر است که، فراتر از صرف زیستن، به ایجاد بوناگونی از رفاه انسانی و زندگی با کرامت و مناسب شأن انسانی او مرتبط بوده و لازم است آحاد بشر و جمعیت‌های انسانی در سطوح مختلف خانگی تا جهانی از ترس ناشی از کمبود آن و یا تهدیدات بالقوه آن مانند بلایا و جنگ‌های آبی رهایی یابند و در این نقطه کلیدی است که آب، امنیت و حقوق بین‌الملل با یکدیگر پیوند می‌خورند.

شناخت دقیق مفهوم امنیت آب، اهمیت و ضرورت آن، نقش و سهم حقوق بین‌الملل در دستیابی به این مهم، کاستی‌ها و خلأهای موجود در کنار ظرفیت‌های بالقوه و تلاش در جهت یافتن راه‌کارهای حقوقی ممکن، مناسب و معقول برای غلبه بر چالش‌ها و بالاخره دستیابی به مقوله‌ی امنیت آب در سطوح مختلف ملی، منطقه‌ای و جهانی، موضوعی است که وجهه‌ی همت پژوهشگر ارجمند، سرکار خانم دکتر مهناز رشیدی در این کتاب بوده است.